

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פרשת בהעלותך תשפ"א

• פסקי הלכות לסימן ש"ג •

[שנה מ"ז - שיעור ל']

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

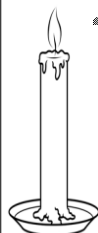
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [צייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

פסקי הלכות - לסימן ש"ג [שיעור א'] / פרשת בהעלותך - שנת תשפ"א לפ"ק

פרק א

בענין מה שאסרו חז"ל לאשה לצאת בשבת במנעל חדש, אלא אם כבר יצאתה בו בחול.

להחמיר, ולהתנהג כמו שכתוב לעיל גם בזמן הזה.

ז] איסור זה הוא רק בשבת, ולא ביו"ט, כי ביו"ט מותר לישא ברה"ר. - וגם בשבת אסור רק במקום שאין עירוב אבל במקום שיש עירוב מותר.

ח] וזהו מצד הלכה, אבל מתאמרא משמיה דכ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבבלזא זצ"ל שכשמחדשים נעל לא ילבשנו פעם ראשונה בשבת, אלא כמה ימים לפני זה, והוא מטעם עונג שבת, ושלא יצטער בשבת, כי נעל חדש כשלובשין אותו כואב ממנו הרגל מחמת שלוחץ על הרגל, לכן נכון שיתרגל עצמו בימות החול עם המנעל החדש, עד שכשבא שבת קודש יהיה כבר המנעל נוח לרגלו.

ט] וכמוכן דטעם זה שייך: א] גם במקום שיש עירוב. - ב] וגם ביו"ט. - ג] ואף באנשים ולא דוקא בנשים. ואע"ג דלפי טעם הראשון מותר בכל אלו מ"מ מטעם של עונג שבת יש להקפיד גם בכל אלו.

י] וגם פשוט דלפי"ז אפילו אם אמרינן שבזה"ז אין בו חשש שמא ילחצנו ברה"ר מ"מ הטעם של עונג שבת ודאי שייך גם כהיום.

א] אמרו חז"ל דאשה אסורה לצאת בשבת במנעל חדש, אלא אם כבר יצאתה בו בחול, וגומרת דעתה שהוא לפי מדתה.

ב] וטעם איסור זה, דאם לא הלכה בו בחול יש לחוש שמא תבחין בשבת שאינו ממש לפי מדתה, ואין פסיעתה יפות בו, ותחלצנו ברה"ר ותביאנו בידה.

ג] חז"ל חששו על זה דוקא באשה, מפני שהיא יותר מפונקת שתהיה פסיעתה יפות, אבל באיש לא גזרו עליו ומותר.

ד] מה שמותרת לאשה לצאת בשבת במנעל חדש אם יצאתה בו בחול כמ"ש לעיל, צריך לזה ב' תנאים, א' שתלך בו בחוץ, ולא סגי במה שהולכת בו בבית. ב' שצריכה לילך בו לכל הפחות שעה אחת.

ה] יש מקום לומר דהיות שכהיום, כמעט שאין אדם הולך בחוץ בלי מנעלים, לכן אין לחוש לגזירה זו שמא תחלוץ מנעליה ברה"ר, ועל כן מותרת לצאת בשבת במנעל חדש אף אם לא עשתה כלום בימי החול.

ו] אבל היות דלא כתבו כן הפוסקים בהדיא, לכן נכון

פרק ב

בענין מה שאסרו חז"ל לאשה לצאת בשבת במנעל הקרוע למעלה. - והאם מותר לצאת במנעל שיש בתוכו מוך.

ג] יש מקום לומר דהיות שכהיום, כמעט שאין אדם הולך בחוץ בלי מנעלים, לכן אין לחוש לגזירה זו שמא תחלוץ מנעליה ברה"ר, ועל כן מותרת לצאת בשבת במנעל קרוע.

ד] אבל היות דלא כתבו כן הפוסקים בהדיא, לכן נכון להחמיר, ולא לצאת בו ברה"ר אף בזמן הזה, כמו שתקנו חז"ל.

א] אחז"ל כי "לא תצא אשה במנעל הקרוע למעלה", מטעם, שמא ישחקו עליה ותחלצנו מעל רגלה ותביאנו בידה ברה"ר. - ואסרוה רק לאשה שהיא יותר מפונקת, אבל איש מותר לצאת במנעל הקרוע.

ב] יש בכלל "קרוע למעלה" לא רק אם קרוע לגמרי אלא אף אם קרוע קצת באופן שניכר לאחרים העוברים ושבים ברה"ר.

ה] איסור הנ"ל הוא דוקא אם כבר נקרע המנעל לפני שיצאה לרה"ר, ואסרו חז"ל לצאת בו, אבל אם נקרע באמצע הליכתה בחוץ, לא אמרו חז"ל שצריכה לחלוץ מנעלה ולהניחו שם ולילך יחף, אלא יכולה להמשיך ולילך לביתה, ואחר שתגיעה לביתה לא תצא עוד בשבת במנעל זה.

ו] מותר לצאת במנעל, עם מוך שבתוכו, שמניחו שם לאיזה צורך, כגון {א} לחמם הרגל, {ב} או להגין מקושי הקרקע כשהולך ופוסע. {ג} או שלא יכאיב המנעל לרגלו. {ד} או אף לתענוג בעלמא. בכל זה ובכיוצ"ב מותר, כי דינו כמו מלבוש דעלמא.

פרק ג

בענין מה שאסרו חז"ל לצאת במוך שבאוזן. – ומה דינו של "אטמי אזניים" [עי"ר פלאג"ס].

ואף יש שהעידו כי "חזינו לרבנן קשישאי שיוצאין במוך שבאוזן בלי פוצה פה ומצפצף". – ולמעשה נכון להחמיר אם לא נחוץ לו כל כך, כמבואר בפשטות בש"ס וש"ע.

ו] וכן איכא דיון זה לאיסור ולהיתר ב"אטמי אזניים" [עי"ר פלאג"ס] הנעשה שלא יגיע רעש גדול לאזנו. ולמ"ד דמוך שבאזנו מותר אם מהודק שם כמ"ש לעיל, ה"ה כאן. ולמ"ד לעיל דאסור ה"ה דאסור בזה.

ז] אמנם גם המתירים בזה זהו דוקא אם צריך "אטמי אזניים" ברה"ר עצמו, אבל אם אין צריך לזה ברה"ר, רק בבית המדרש וכיוצ"ב שהולך לשם, כי רק שם יש הרעש הגדול שרוצה להגן ממנו, ככהאי גוונא חמור יותר ואין לצאת כן אף אם מהודק, דהוי משא.

א] אחז"ל כי אין לצאת בשבת עם מוך באוזן [ופרש"י שנותנו לבלוע ליחה של האוזן עכ"ל, או כדי שלא יתקדר אזנו, או לחממו ולהשקיט עי"ז הכאב]. ואיסור זה הוא בין לאיש ובין לאשה.

ב] והטעם דאסור כי יש לחשוש שמא יפול מאוזנו ויגביהנו ויעבירונו ד' אמות ברה"ר. או שמא יקחנו מאזנו לזמן קצר, וישכח להחזירו, ויעבירונו ד' אמות ברה"ר.

ג] אמנם אחז"ל דאם קושר המוך סביב לאזנו על ידי רצועה שמחובר להמוך מותר לצאת בו.

ד] אבל אם אינו המוך קשור סביב לאזנו, אלא מהודק היטב בתוך האוזן, לא מהני ואסור. כן מבואר לפי פשוטו בש"ס וש"ע,

ה] אבל יש אחרונים שהעלו שמותר גם במהודק לבד. –

פרק ד

ההולך ברשות הרבים ונכנס קצת עפר, או אבן קטן, לתוך מנעלו, האם צריך להסירו לפני שממשיך לילך.

אבל אם הוציאו במנעלו הוא רק איסור דרבנן כי הוא הוצאה כלאחר יד, דאין דרך הוצאה כך.

ג] אמנם אם הניח איזה דבר במנעלו לצורך גופו, כגון אם הניח במנעלו מוך כדי שלא יכאיב רגלו ממנעלו, או שצועד יותר טוב על ידי זה, וכל כיוצ"ב, מותר, דהוי כמו מלבוש, כמו שכתוב לעיל [בפרק ב'].

א] אסור להוציא דבר מרשות לרשות, או לילך בו ד' אמות ברשות הרבים, ולא רק אם מוציאו בידו אלא ה"ה אם מניחו בתוך מנעלו, דגם ככהאי גוונא יש איסור להוציא מרשות לרשות או לילך ד' אמות ברה"ר, [ואינו דומה למוך במנעלו כמ"ש להלן].

ב] אלא דאם הוציאו בידו או בכיסו הוא איסור דאורייתא

ד] ההולך ברשות הרבים ונכנס קצת עפר, או אבן קטן, לתוך מנעלו, לכאורה אסור להמשיך ולילך עד שיחלוץ שם מנעלו, ויהפכנו ויזרוק ממנו מה שבתוכו.

ה] אבל כל זמן שהעפר או האבן בתוכו אסור לילך כן, ואע"ג דאינו מכוין כלל להעבירו ברה"ר, מ"מ הוי פסיק רישיה. והגם דהוא פסיק רישיה דלא ניהא ליה, מ"מ אכתי אסור מדרבנן.

ו] ומ"מ אינו חד דרבנן אלא שבות דשבות, כי עיקר איסורו כאן הוא רק מדרבנן, משום דהוה הוצאה שלא כדרכה, והיות שכאן אינו מכוין לזה א"כ הוי פסיק רישיה דלא ניהא ליה באיסור דרבנן, והיינו שבות דשבות, ומ"מ אכתי אסור נשאר איסורי שבות דשבות.

ז] אמנם יש מקום לומר שמתוך שהאבן והעפר הם דברים קטנוניות ופעוטות לא גזרו עליהם חז"ל כלל, ומותר.

ח] ובתוך מה שסיפר האריז"ל מבואר דדעתו בזה הוא כך, דעפ"י הלכה מותר ומ"מ אינו היתר גמור ויש למנוע מזה.

ט] כי סיפר האריז"ל על "אחד שהלך ברשות הרבים בשבת ונכנס מעט עפר תוך מנעלו ולא נזהר להסירו והלך ד' אמות", כי בעולם הבא "בפעם הראשון [שדנין אותו על מעשיו] אין מענישים על דקדוקי מצות כאלו, אבל כשירצו להעלותו במדרגה עליונה דנין ומענישין גם על דקדוקי מצות קלים כאלו".

פרק ה

אסור לצאת לרשות הרבים אם עדיין יש קצת אוכל בפיו.

לצאת בו, אף קודם שידיח את פיו, דבטל לפיו.

ד] ליתן קענד"י בשבת לתוך פיו ולצאת כן בשבת, אם הוא בשביל הנאת אכילה אסור מן התורה כנ"ל, אבל אם הוא בשביל להסיר ריח הפה, כגון פעפרמענ"ט קענד"י, אין בו איסור תורה כמו שיש במאכל, אלא דינו כמו תכשיט ומלבוש.

ה] ונסתפקו הראשונים אם בכהאי גוונא מותר לגמרי או שיש בו עכ"פ איסור מדרבנן, כי אע"ג שדינו כמו תכשיט ומלבוש מ"מ יש בו משום מראית עין, שנראה כמוציא דבר בפיו. - ולהלכה קי"ל דאסור, אע"ג דהוא רק ספק דרבנן.

א] אסור להוציא אוכל בפיו, ואם עשה כן חייב חטאת, כי כן דרך הוצאה אף בחול, אבל שאר הפצים בפיו אסור רק מדרבנן דאינו דרך הוצאה.

ב] איסור זה להוציא אוכל בפיו יש לזהר בו גם במאכל מועט, אם עומד לאוכלו, כגון כשגמר לאכול ויש עוד מעט אוכל סביב שיניו והניכיים, ודרכו לסבב בלשונו בתוך פיו ולהסירם משם ולבולעו, אם יצא לפני שסיבב בלשונו, ויש שם קצת אוכל, הרי הוא בכלל הוצאה בשבת.

ג] אבל אם נשאר אוכל בפיו אשר אין דרכו לאוכלו בכוונה, כגון שנשאר משהו דבוק בפיו ושיניו, או בין שיניו, ואינו עומד לאוכלו בכוונה, אלא נמחה מעצמו ובולעהו עם רוקו, או יוצא מפיו בשעה שמדיח פיו, מותר

פרק ו

ההולך ברה"ר ורוצה להסיר מעליו כובעו ולחזור וללבושו לפני שממשיך לילך. - ודיני להניח או להסיר דבר מנגד של חצר.

היחיד, כי רחב ד' על ד' טפחים וגבוה י' טפחים. ולא רק תוכו הוא רה"י אלא גם גגו הוא רשות היחיד. [ואם שכח והניח כובעו עליו איך יסירו משם, מבואר באריכות בס"י רס"ו, עיין שם].

ד] וכן מי שעומד ברה"ר סמוך לקא"ר ורואה איזה דבר על גגו, אפילו קטן ביותר, יזהר שלא ידחפנו עד שיפול לארץ, דעי"ז מוציא מרה"י לרה"ר. - ואף לא יפיחו בפיו

א] ההולך ברה"ר מותר להסיר מעליו כובעו או מלבושו, ולאוחזו, או לילך כן פחות מד' אמות, ובלבד שיחזור וילבשו לפני שהולך כן ד' אמות.

ב] אבל יזהר שבינתיים לא יניחו על רשות היחיד, כגון שלא יניח כובעו על גגו של קא"ר, כי זה נחשב למכניס חפץ מרה"ר לרה"י.

ג] כי הוא עומד ברה"ר והקא"ר עפ"י רוב דינו כרשות

כגון עלי אילנות, שמצוי שפזורים על גגו של קא"ר.

ה] תיבת דואר [פאס"ט ב־אק"ס] של העיר שמונח ברשות הרבים כמו שמצוי אצלנו, דינו כרשות היחיד, כי יש להתיבה שיעור של גבוה עשרה ורחב ארבעה טפחים, לכן דינו כנ"ל שיזהר שלא יניח עליו כובעו, או מלבושו, או מלבושו של ילדו, אף לרגע. וכן לא יסיר משם שום דבר.

ו] ואף אם התיבת דואר הוא פחות מגבוה עשרה טפחים ואינו רשות היחיד אכתי אסור מדרבנן, כי דינו עכ"פ כמו כרמלית.

ז] הידרענ"ט [דבר שאנשי מכבי-אש מוציאים ממנו מים] שעומד ברה"ר שלנו, מותר להניח עליו וליקח ממנו איזה דבר, כגון כובעו וכיוצ"ב, דמשום שאינו רחב ד'

טפחים דינו כמקום פטור.

ח] יש לזהר שלא להניח כובעו או שום דבר על גדר של חצר שלפני הבית. וזהו אם הגדר גבוה עשרה טפחים, דאז דינו כרשות היחיד. ואע"ג שהגדר עצמו אינו רחב ד' טפחים, מ"מ היות שמסבב את החצר שהוא ד' טפחים ויותר, דינו כן.

ט] אבל אם גובהו של הגדר הוא פחות מעשרה טפחים, דינו של הגדר כמקום פטור מתוך שאינו רחב ד' טפחים, [ובכה"ג אינו מועיל מה דמסבב את החצר שרחב הרבה]. ולכן מותר להניח עליו איזה דבר, וכן מותר ליקח ממנו מה שמונח עליו.

פרק ז

יש ראשונים הסוברים שלא יניח אדם שום דבר בכיס בגדיו בשבת, שמא ישכח ויצא בו כך לרה"ר.

ו] יש אומרים דאף להחמירים זהו "דוקא בבגד שרגיל לצאת בו לרשות הרבים, אבל מותר להחזיק דבר בחלוק בית [כגון טיש-בעקטיטש"ע שמויחד רק לאכילה בביתו], וכדומה, שאין רגילים לצאת בו לרשות הרבים".

ז] אמנם מסתימת דברי הפוסקים המחמירים משמע דלא חלקו חז"ל בזה, ואסרו בכל ענין, ורק בידו לבד מותר לישא דבר בביתו.

ח] אף אם אדם מקיל בזה, [גם בכל בגד ולא רק בבגד של בית], בחפץ שצריך לו ביותר, כגון מטפחת אף, או טיש"א, וכן שעון, אכתי יש מקום להחמיר בשאר חפצים שאין צריך לו כל כך שיהיה בכיסו, שאכן לא ישאנו בכיסו אף כשהוא בביתו.

ט] ולא אמרינן דהיות שכבר יש לו חפץ אחד בכיסו, אינו משנה אם יש לו שם בעת ההיא עוד חפצים. כי י"ל דזה אינו, אלא דלדעת האוסרים יש איסור על כל חפץ וחפץ לעצמו, ולכן אף אם סומך על המקילין בחפץ שצריך לו ביותר אכתי יש מקום להחמיר, אף בעת ההיא, בשאר דברים.

א] דעת הרשב"א ורמב"ן כי אסרו חז"ל לשאת בשבת שום דבר בכיס בגדו אף בביתו, או בחצרו המעורבת, דגזרו חז"ל שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים.

ב] ולדעה זו אין היתר לישא שום חפץ אף בביתו, אלא בידו לבד, שבידו בודאי אין לחוש שמא ישכח ויצא לרה"ר, שהרי רואה ומרגיש שיש חפץ בידו, משא"כ כשאינו בידו אלא בכיסו יש לחוש שמא ישכח שיש חפץ בכיסו, ויוציאו לרשות הרבים.

ג] אבל דעת הרמב"ם ותוספ' דמעולם לא גזרו חז"ל כן, ומותר לישא בביתו כל דבר לא רק בידו אלא גם בכיס בגדיו, רק כמובן יזהר שלא יצא בו לרה"ר.

ד] ולהלכה כתוב בשו"ע הרב כי "יש להחמיר כסברת המחמירים אם לא בעת הצורך שאז יש לסמוך על סברא הראשונה". וכן אמר הגר"א להחמיר בזה. וכן נהגו כמה גדולים ומדקדקים, כדי לצאת דעה הנ"ל המובא כאן בשו"ע סי' ש"ג סעיף י"ז.

ה] אבל רובא דעלמא, ואף גדולים הרבה, לא החמירו בזה, וסמכו בספק איסור דרבנן הזה על דעת כמה ראשונים המקילים לגמרי.

פרק ח

דעת הפוסקים בענין האם מותרות נשים ללבוש "פאה נכרית" [שייט"ל] בין בחול ובין בשבת.

א] בסוגיא זה במס' שבת [דף ס"ד ע"ב] מבואר שאף נשים

נשואות היה מהן שהיה דרכן לילך "בפאה נכרית".

ומפרשו הרמב"ם "דבוק במגבעת הרבה שערות נאות, ומשימה אותה האשה על ראשה כדי שתתקשט בשער".

[ב] והנה במס' כתובות [דף ע"ב א'] למדו מקרא כי "אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש", ודאורייתא היא, ע"ש. - וכן אחז"ל במס' ברכות [כ"ד א'] שער באשה ערוה, ע"ש.

[ג] ומה דינו של פאה נכרית, כתב השלטי הגבורים [בן דורו של ב"י ורמ"א] כי בסוגיא דידן מפורש דמותה, וכתב הטעם דמותה, כי האיסור של פרועת ראש נאמר דוקא בשער הדבוק לבשרה ממש וכו', אבל בשער שאינה דבוק לבשרה מותר.

[ד] וכתב עוד ונראה דלא שנא שערות דידה ולא שנא שערות של חברתה, כל עוד שהן שערות תלושות, מותר, ואע"פ דקישוט הוא לה כדי שתראה בעלת שער אין בכך כלום, ושפיר דמי. והובא עיקרי דבריו ברמ"א בדרכי משה כאן [סי' ש"ג]. - וכן דעת מג"א ושו"ע הרב.

[ה] אמנם בשו"ת באר שבע כתב על דברי השלטי הגבורים, "רחמנא ליצלן מהאי דעתא, כי שערות של פאה נכרית באה להטעות הרוואה, להחזיק הפאה נכרית לשיער עצמה הדבוק לבשרה, ואיך יעלה על הדעת שיהיה מותר לאשה

להראות עצמה כעוברת על דת משה, והלא הרבה דברים אסרו חכמים לנשים מפני מראית העין".

[ו] ומסיים: על כן אומר אני לא תאבה לו לשלטי הגבורים, ולא תשמע אליו כלל ועיקר, כי הם דברים בטלים הבל הבלים, עכ"ל.

[ז] וכתב כי מסוגיא דידן אינו ראייה, כי כאן איירי בחצר שאין הולכים שם רבים, ושם אע"ג דבשער ממש אסור מ"מ בפאה נכרית מותר, אבל ברה"ר אסור לגמרי. - וכן דעת ההפלאה וחתם סופר, ודברי חיים. - אולם כאמור לעיל, דעת שלטי הגבורים ודרכי משה ומג"א דגם ברשות הרבים אין בו איסור כלל, אף לא משום מראית עין.

[ח] וכעת גם אצל ההולכים לאורם של קדושי עליון הנ"ל, החתם סופר ודברי חיים וסייעתם, יש רבים אשר גברה אצלם דעת פוסקים המתירים הנ"ל, והולכים נשותיהם בפאה נכרית. - ואולי עוד יבוא העת ויחזיר העטרה ליושנה.

[ט] ומובן מכל זה, שיש מעלה גדולה לאותן אשר אין הולכות בפאה נכרית שנעשה משער ממש, אלא בפאה נכרית שנעשה מ"סינטעטיק" שאינו שער, ואף ניכר ביותר קלות שאינו שער.

פרק ט

מהו "עטיפת ישמעאלים" לענין ציצית, ולמה צריך לעשותו.

[ד] כי לדעתו מה שכתוב בתורה "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה", פירושו שמכסה בו גם את ראשו.

[ה] ואם כשלו בשו"מ מכסה בו את ראשו על איזה זמן, ואח"כ מסירו מראשו ומשאירו על כתיפו וגופו לבד, אז בשעה שהטלית על ראשו מקיים מצות ציצית ויכול לברך עליו, ובשעה שמסירו מראשו, ומונח רק על שאר גופו, אינו ממשיך לקיים מצות ציצית.

[ו] אף שאינו מקיים כן מצות ציצית מ"מ אינו עובר על איסור, אדרבה אכתי יש בו מעלה של זראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'.

[ז] אמנם בעל העיטור וסייעתו חולקים על כל זה וסוברים דמה שכתוב בתורה "כסותך אשר תכסה בו" אין פירושו דוקא כשמכסה בו גם את ראשו, אלא יש בכלל זה

[א] תנו בסוגיתנו במס' שבת דף ס"ה ע"א "ערביות יוצאות רעולות, וכל אדם [יוצאת כן] אלא שדברו חכמים בהוה". ופרש"י, רעולות, דרך ערביות להיות מעוטפות ראשן ופניהם, חוץ מן העינים, וכן דרכן של נשים ישראליות שבערב עכ"ל. ומתני' קמ"ל דגם זה דרך מלבוש הוא, ומותר לצאת כן.

[ב] ואגב למדנו כאן, מעיטוף הנקרא "עטיפת ישמעאלים", ונפקא מיניה לענין מצות ציצית, כמו שיתבאר.

[ג] דעת האור זרוע שהלובש בגד של ד' כנפות, ואינו מכסה בו גם את ראשו, רק גופו לבד [כגון טלית גדול שאינו מכסה בו ראשו, וכ"ש טלית קטן], {א} אינו מחויב להטיל עליו ציצית. {ב} וגם אם יש על אותו בגד ציצית אינו מקיים בו מצות ציצית כלל. [ג] ולכן כל שלבשו רק בדרך זה אסור לברך עליו.

גם כשלו בשו רק על גופו לבד, ומקיים מצות ציצית גם בכהאי גוונא ומברך עליו.

ח] וכתב הנמוקי יוסף כי "פשט המנהג בכל ישראל לעשות טליתות קטנים [ולברך עליו], ואין להרהר בזה" עכ"ל. - אבל כתבו הפוסקים דמ"מ נכון שעכ"פ בשעת הברכה יכסה ראשו בטלית, כדי לצאת דעה א' הנ"ל. - וגם שבמשך התפלה יהיה ראשו מכוסה כל שאפשר מטעם הנ"ל וגם משום הכנעה ויראה.

ט] ויש בהלכה זו דעה שלישית ופלאי, והוא דעת הגאונים הסוברים דכדי לקיים מצות ציצית צריך להתעטף בו כ"עטיפת ישמעאלים" ובלא"ה לא נקראת "אשר תכסה בה" לענין מצות ציצית אף אם מכסה גופו וראשו, ואינו מקיים כן מצות ציצית, וברכתו לבטלה.

י] וכתב מג"א וט"ז דלמעשה נכון להחמיר כן, ולעשות

כעטיפת ישמעאלים עכ"פ בשעת הברכה, כדי לקיים מצות ציצית לכל הדעות עכ"פ על זמן מועט, וגם כדי לשלל הדעות לא יהיה ברכתו לבטלה, אבל אח"כ בכל המשך הזמן שהטלית עליו אין מדקדקין עליו.

יא] מהו "עטיפת ישמעאלים", י"א דהיינו שמכסה ראשו וגם רוב פניו עד למטה מפיו [ומקבץ לפניו את ד' הכנפות ומשליכן לאחוריו לצד שמאל], וכ"כ שועה"ר ומ"ב. ויש דעות אחרות כיצד הוא בדיוק עטיפת ישמעאלים, ואכמ"ל, ויעשה כל אחד כפי מנהגו.

יב] אולם יש נוהגים שלא לעשות כלל עטיפת ישמעאלים, ולא חששו לשיטת גאונים הנ"ל, כמו שלא נזכר כלל בשו"ע ורמ"א [וכן נהג הגר"א והחזו"א ועוד, שלא לעשות] רק כיסו גופם וראשם. - אבל רובא דעלמא עושים עטיפת ישמעאלים בשעת הברכה כנ"ל.

פרק י

אסור לאשה לצבוע פניה בשבת. אלא שנחלקו הפוסקים אם הוא דאורייתא

או דרבנן. - ועכ"פ אף ע"י נכרית אסור.

ה] וכן כששבת ויו"ט באים ביחד, ויש שלשה ימים ביחד שאסורה האשה הישראלית לצבוע פניה, ויש שביום שני או שלישי כבר עברה מפניה הצבע שנתנה עליה בערב שבת ויו"ט, מ"מ אסורה לומר לנכרית לצבוע פניה.

ו] אלא דהיות דשבות דשבות מותר ב"צורך הרבה, או מפני מצוה" לכן גם באיסור זה יש אופנים "מיוחדים" שנכנסת בכלל היתר זה, ויש לשאול מורה הוראה להורות לו הדרך, ובלא"ה אין להקל בזה כלל, כי לא כל דבר שאדם רוצה נכנס בכלל "צורך הרבה".

ז] בערב שבת אחר שאשה משתמשת עם צבעים הללו [קאסמעטי"ק, מעיקא"פ, וליפסטי"ק] יש להצניעו, ולא להניחו במקום שיש לחוש שיטלטלנו בשבת, כי צבעים הללו הם מוקצה גמור ואסורים בטלטול אף לצורך גופו ומקומו.

א] אסור לאשה לצבוע פניה בשבת, ולדעת הסמ"ג יש בזה איסור תורה, ולדעת הרמב"ם הוא רק מדרבנן. וכן נקט מג"א ומשנ"ב.

ב] בזמן הזה שאי אפשר להביא חטאת אין כל כך נפק"מ במחלוקת זה, כי בעיקר איסורו אף חילול שבת מדרבנן הוא חמור מאוד.

ג] אם נכרית צובעת פניה של אשה ישראלית, לדעת הסמ"ג הנ"ל הוא שבות, ולדעת הרמב"ם הנ"ל דכל עיקר איסור זה הוא רק מדרבנן א"כ על ידי נכרית הוי 'שבות דשבות', שהנכרית עושה איסור דרבנן לישראל. וכן יש לנקוט להלכה דהוי רק שבות דשבות.

ד] אמנם אע"ג דעל ידי נכרית הוי רק שבות דשבות מ"מ עדיין יש איסור גמור לעשות כן בשבת, כגון אם שכחה לצבוע פניה לפני שבת אסורה לומר לנכרית שתעשה לה כן בשבת.

פרק יא

אסור לתלוש שער מראשו או זקנו בשבת ואף שער אחת.

מ"מ גם בשערות אדם דינו כן. - וגם אין שום הבדל בין שער ראשו, לשער שפמו, או זקנו, בכלם אסור מן התורה.

א] אסור לגזוז שער בשבת, והוא אסור מן התורה. ואע"ג דהגזיזה שהיה במשכן היה בשערות וצמר של בהמה

ב] תנן כי דעת רבי אליעזר דלא רק אם תולש או גוזז שער בכלי חייב, אלא גם אם תולש שער בידו או בשיניו ג"כ חייב. - אבל דעת החכמים שדוקא בכלי חייב, אבל בידו או שיניו פטור.

ג] דעת הר"ן בשם רבינו חננאל דקי"ל כרבי אליעזר, אבל דעת הרמב"ם דקי"ל כחכמים, והכי הלכתא דאינו אסור מן התורה. - מ"מ לכו"ע אסור עכ"פ מדרבנן.

ד] ולכן מי שרגיל לתלוש שער בידו או

בשיניו, צריך זהירות יתירה שלא יבוא לידי שכחה ויעשה כהרגלו אף ביום בשבת, ויעבור על איסור דרבנן.

ה] ומחמת כן נכון דגם בימות החול ימנע עצמו מלעשות כן, כי קשה מאד למי שרגיל בזה להשמר שלא ישכח ויעשנו גם בשבת.

ו] ובכל פעם שאדם מונע עצמו מלעשות כן בימות החול כדי שלא יעשה כן בשבת הרי הוא מקיים מצות 'זכור את יום השבת לקדשו'.

פרק יב

אסור לסרוק שערות בשבת, ובאיזה מסרק מותר לתקן בו מעט את השערות מלמעלה.

שעושים בסריקה בעלמא.

ח] והטעם שהקילו בזה, כי בחול כשסורקין יפה את השערות משתמשים במסרק קשה ולא בזה, לכן לא אסרוה כשאינו עושה סריקה ממש, אבל נשאר איסורו כשעושה סריקה ממש.

ט] ומטעם זה יכולים להשתמש גם עם מסרק קשה, אם השינים מפוזרים קצת [כעין מזלג שאוכלים בו], וגם בזה אין לעשות סריקה ממש, אלא לתקן השערות קצת, והיתרו מטעם הנ"ל מפני שאין דרך לסרוק סריקה ממש בכלי כזה.

י] אולם כתבו הפוסקים דאע"ג דמותר להשתמש במסרק שאינו קשה הנ"ל [או במסרק קשה והשינים מפוזרים], מ"מ לא ישתמש עם אותו מסרק ממש שמשתמש בו בימות החול, אלא יהיה לו מסרק אחר מיוחד לשבת, "כדי שלא יהיה מחזי כעובדא דחול".

יא] כתוב בספר ישועות יעקב ראיתי אנשים שמקילים לסרוק ראשם בשבת וכמעט נעשה הדבר כהיתר אצלם, ואוי לעינים שכך רואות לעבור בשאט נפש לחלל שבת בידים ומהראוי לכל חכם בעירו להזהיר על זה אולי ישמעו ויקחו מוסר עכ"ד.

יב] ילדים שיש להם כנים בשערות ראשם ומצטערים בזה, אין להקל לסרוק שערותיהם במסרק. אבל מותר לסורקן על ידי נכרי.

א] איתא בגמרא כי אסור לסרוק שערות בשבת, כי יש פסיק רישיה שיתלוש איזה שער בעת הסריקה.

ב] הפסיק רישיה הוא שיתלוש "שערות המדולדלות", והן שערות שאין עוד מחוברות לגמרי לגופו אלא מחוברות קצת, ושערות אלו נתלשים בעת סריקה, [אבל שער שכבר נתלש ורק מעורב בשאר שערותיו מותר להסירו].

ג] גם יש בכלל שערות המדולדלות, אותן שערות שמסובכות וקשורות זו בזו, וכשסורק שערותיו יש פסיק רישיה שיחתוך אותן מן הקשירה ולמטה או מן שורשן.

ד] ומטעמים הללו אסרו חז"ל להשתמש לגמרי במסרק, אף אם אינו סורק ממש את שערותיו, רק מסדר קצת שערותיו ומשכיבן, דלא חלקו חז"ל בדבר.

ה] ולכן כלי מסרק הוא מוקצה בשבת, ככל כלי שמלאכתו לאיסור, ויש להסירן לפני שבת מן המקומות שמשתמשים שם בשבת, כגון סמוך לסיני"ק, וכיוצ"ב.

ו] האיסור לסרוק שער זהו במסרק קשה, והיינו כשהשינים שלהן נעשות מברזל או מפלסטיק קשה, אבל אותם שאינם קשה כל כך ויכולים לכופפם קצת כגון מפלסטיק שאינו קשה כל כך [ובזמן הפוסקים נקראו בשם "מסרק העושים משער הזיר"], דינם שונה.

ז] ודינו כך: דאע"ג שגם בזה אסור לסרוק השערות דאכתי הוי פסיק רישיה, מ"מ מותר לתקן בו מעט השערות מלמעלה, והיינו שלא יכנס לתוך עומק השערות כמו

פרק יג

להעביר אצבעותיו בשערות זקנו - או בתולה בשערות ראשה.

א] למדנו לעיל מש"כ בשו"ע כי "אסור לסרוק במסרק בשבת, כי אי אפשר שלא יעקור שערות".

ב] אבל כתב הרמ"א כי דוקא במסרק אסור אבל מותר להעביר האצבעות דרך שערות הראש, וכן הזקן או הפיאות.

ג] כי דוקא במסרק הוי פסיק רישיה שיתלוש איזה שער, אבל באצבעות אינו כן, ואף אם יארע כן הוי דבר שאינו מתכוין ומותר.

ד] אמנם גם באצבעות יש להזהר שאם בשעה שמעביר אצבעותיו מרגיש קצת עיכוב, לא ימשיך להעביר אצבעותיו בחזקה.

ה] והטעם, כי העיכוב הוא מפני שהשערות מסובכות שם אלו באלו, ואם יעביר האצבעות בחזקה כדי להפרידן יש פסיק רישיה שיתלוש מהשערות, אלא יסיר האצבעות מאותו מקום, ואם ירצה ימשיך להעביר סרוק באצבעותיו במקום אחר.

פרק יד

מה דינו של סריקת "פאה נכרית" [שייט"ל]

שאדם מסדר בגדו שיתראה עליו יפה.

ז] אמנם למעשה אין להקל בשייטל יותר משער אדם כי גדולי הדורות הבינו שאם יקילו הנשים בזה ילמדו ילדיהן לסרוק גם שערות עצמן, אשר יש בזה חילול שבת.

ח] אבל באופן שמותר לסרוק שערות אדם, כמבואר לעיל, כ"ש דמותר בדרך זה גם לסרוק את השייטל.

ט] ולכן גם בשייטל אין להשתמש עם "מסרק" ממש, אשר דרך לסרוק בזה סריקה יפה, וזהו מסרק אשר שיניו נעשה מברזל או מפלסטיק קשה, אלא ישתמש עם כעין מסרק שאין שיניו קשים כל כך, ויכולים לכופפם קצת כגון מפלסטיק שאינו קשה כל כך.

י] וגם במסרק כזה אסור לסרוק השערות סריקה גמור רק מותר לתקן בו מעט השערות מלמעלה, והיינו שלא יכנס לתוך עומק השערות כמו שעושים בסריקה. וכמו שדינו בשערות מחוברות כמו שכתוב לעיל.

יא] ומטעם זה יכולים להשתמש גם עם מסרק קשה, אם השינים מפוזרים קצת [כעין מזלג שאוכלים בו], וגם בזה אין לעשות סריקה ממש, אלא לתקנו קצת, והיתרו מטעם הנ"ל מפני שאין דרך לסרוק סריקה ממש בכלי כזה.

יב] וגם כאן נכון שלא ישתמש עם אותו מסרק ממש שמשתמש בו בימות החול, אלא יהיה לו מסרק אחר מיוחד לשבת, "כדי שלא יהיה מחזי כעובדא דחול".

א] סריקת פאה נכרית "שייטל" במסרק, לכאורה אסור מדינא כמו שאסור לסרוק שער אדם בשבת, ומשום גוזו.

ב] והטעם כי מלאכת גוזו בשערות אדם דומה למלאכת גוזו בשערות [וצמר] בהמה. ושם יש איסור גוזו לא רק בעוד שהבהמה חי אלא גם אחר שמת, שאסור לגזוז שער מעור שלו.

ג] ועל פי זה כתב הט"ז בסוף סי' של"ו "צריך אדם ליהדר במלבוש שנעשה מעור בהמה [כגון שטריימ"ל, טילע"פ, פאר"ר קאו"ט] שלא יתלוש שער ממנה שיש בו חיוב חטאת".

ד] והוסיף הפמ"ג, דלא רק לתלוש להדיא שער אסור בבגדים הנ"ל, אלא דה"ה ד"אסור לסרוק במסרק" בגדים הללו.

ה] וא"כ לכאורה ה"ה בשייט"ל דינו כן. - אמנם פשוט דזה אינו, דדוקא התם, שהשערות עדיין מחוברות לעור עצמחו משם, אסור משום גוזו, משא"כ בשייט"ל שהשערות כבר נגזזו אלא חוזרים וקושרים ומחברים אותו לאיזה רשת [נע"ט] אין בו איסור גוזו כלל.

ו] וגם איסור קורע ליכא בכל זה כי כל חוט שאינו קורע לאיזה מדה אלא בדרך קלקול אין בו איסור קורע. - וכן אין במעשה הנ"ל משום תיקון מנא, דכל שלא נתקלקל השייט"ל אין על סריקה שם תיקון מנא אלא הוא כמו

פרק טו

זהירות על הסרת רמיה [בענר-עי"ד] הרבוקה על גופו, או על ידיו ורגליו, במקום שיש שם אף קצת שער.

א] למדנו לעיל כי אסור לאדם לעשות מעשה שיש בו פסיק רישיה שיתלוש שערות, ויש ללמוד מזה כי מי שיש לו רטיה [בענד-ע"ד] דבוקה על גופו או על ידיו ורגליו במקום שיש שם אף רק קצת שער, אין לו להסיר אותה בשבת, אם יש פסיק רישיה שהסרה זו תגרום לכך שיתלש שער.

ב] ולכן מי שחתך בשרו קצת בערב שבת והניח שם רטיה, טוב שיתבונן לפני שבת אם עדיין צריך לזה, או שכבר יכול להסירו, דאם יכול להסירו יש לו לעשות כן לפני שבת, ולא בשבת, ומטעם הנ"ל.

ג] ואם עדיין אינו יכול להסירו לפני שבת, או שהוצרך להניח הרטיה בשבת עצמו, ישאירו שם עד מוצאי שבת ולא יסירו בשבת, אם יש פסיק רישיה של תלישת שער.

ד] ואם צריך ליטול ידיו לסעודה, הנה בימות החול דינו כן, דאם יש לו מכה ממש ואין דרכו להסיר הרטיה ולהניחו כן, מותר ליטול כך בעוד הרטיה עליו, כי אין לחוש שיסירו באמצע הסעודה ויגע שם באוכלין.

ה] אבל אם יש לו רק "קצת מיחוש" ופעמים שמסירו לגמרי אסור ליטול בו ידיו דיש לחוש שיסירו בעת הסעודה ויגע שם באוכלין.

ו] ולכאורה גם בשבת דינו כן, דאם יש לו שם רק קצת מיחוש צריך להסירו לפני נטילת ידים [ולסמוך על היתר דכל

שיש צורך מצוה להסירו אין לחוש על פסיק רישיה כזה ע"י בפנים].
ז] אבל יותר מסתבר כי בשבת שאני ואם הרטיה הוא במקום שיש שער, וחושש שיש פסיק רישיה שיתלש שער בעת הסרת הרטיה, וממילא אסור לכתחלה להסיר הרטיה כנ"ל, א"כ אין לחוש שיסירו באמצע הסעודה, אפילו בקצת מיחוש, לכן מותר ליטול ידיו בעודו עליו. [ואין בו איסור כיבוס כמו שנתבאר בס"י ש"ב סעיף י'].

ח] מה שכתוב לעיל דאסור להסיר רטיה בשבת במקום שיש שער, זהו רק בעלמא, אבל אם יש צורך רפואה להסירו כגון להניח שם עוד משהה ומעדיסע"ן [באופן שמותר בשבת], אז מותר להסיר הרטיה אע"ג שיש פסיק רישיה שיסיר איזה שער.

ט] והטעם, דאיסור כזה יש להתיר לצורך רפואה, משום דהוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה, דאינו מכוון כלל לצורך יופי, ובצירוף דהסרת השער ע"י רטיה הוא שלא כדרכו, דאין דרך להסיר שער אלא במספרים או במסרק לא ע"י רטיה.

י] וכמו כן, תינוק שנדבק לשערותיו קענד"י או גא"ם ומצערות אותו, מותר אף לגדול להפריד אותם משערותיו, אע"פ שיש פסיק רישיה שעל ידי מעשה זה יתלשו איזה שערות, מ"מ מותר דאם לא יעשה זאת יגרם צער לתינוק, לכן יש בזה צירופי היתרים הנ"ל.

פרק טז

אסור לקלוע שער בשבת, פ"י לעשות צעפ"ן, כדרכן של בתולות. –
ומה דינו של לסלסל [קרייזל"ן] פיאות בשבת.

בזה איסור דרבנן משום בונה, ולרבי אליעזר וסייעתו איסורו מן התורה.

ה] וכתב כי לכן דרך הנכונה היא "שלא לסלסלן אלא יקבץ שערות הפיאות שלא יהיו מפוזרות, וישכיבן זו אצל זו ע"י סיבוב אחת או שתים, דאין זה בגדר בנין כלל, ואדרבה מסתבר דהמיפה הפיאה באופן המותר יש בזה משום התנאה לפניו במצות" עכ"ל.

ו] וכן דעת הגאונים, בעל תשובות והנהגות, ואבן ישראל, ומנחת שלמה, דאסור לסלסל הפיאות בשבת, וכן רבי חיים קניבסקי שליט"א פעמים שהשיב שאסור, ופעמים שהשיב "יש נזהרים".

א] אסור לקלוע שער בשבת, פ"י לעשות צעפ"ן, כדרכן של בתולות, ואסור משום בונה, כי מצינו לשון בונה גם באדם חי.

ב] לדעת רבי אליעזר איסורו מן התורה, ולדעת חכמים איסורו מדרבנן, ויש ראשונים הסוברים דקי"ל כרבי אליעזר, אבל רובם סוברים דקי"ל כחכמים, והכי הלכתא.

ג] ועכ"פ לכו"ע יש בו איסור דרבנן. - ועפ"ז דנו ספרים רבים מה דינו של לסלסל [קרייזל"ן] פיאות בשבת. ובפרט אחר המקוה בשבת בבוקר כשלא נשאר מסלסול שהיה מלפניו.

ד] דעת הקצות השלחן דדומה לדין של קליעת שער, ויש

ז] אבל יש כמה וכמה גדולים שדעתם שמותר, דאע"ג דגם בסלסול מקבץ היטב את השערות ומשנה מעמדו וצורתו ממה שהיה עד עתה מ"מ אין קיבוצו ומעמדו חזק כמו קליעה לכן אין זה בכלל איסור בונה הנ"ל.

ח] וזהו שכתב מהרש"ם "ובדבר סלסול שערות, אם אינו דרך קליעה אין מקום לאסור", וכן דעת הגאונים, בעל תשורת ש"י, ומהר"י שטייף, ובאר משה, ויען יוסף, ועוד. [ומ"מ צריך לזהר שבשעה שעושים כן לא יכשל באיסור סחיטת שער, כמ"ש בספרים הנ"ל].

ה] כעין שאלה זו יש באותם שאין רוצים [בין בימות החול ובין בשבת] שפיאותיהן הארוכות יהיה תלויות למטה, לכן כורכין ביחד שערות פיאותיהן, ואח"כ מסבבין באיזה אופן עד שמתקטן, וככה מניחין אותו על גבי אזניהם [שנקרא קני"פ פיאות].

ו] וכן הכורכים שערות זקנם הארוכות בדרך זה עד שמתקטן, ומקפלים אותו בתוך חלק זקנם שתחת הסנטר. ולפי דעת המתירין בסלסול יש לומר דגם זה מותר מאותו טעם עצמו הנ"ל. - אבל לדעת האוסרין לעיל אפשר דגם זה אסור.

י] אולם יש לומר דכאן לכו"ע מותר. דיש לומר שאיסור בנין בקליעת שער הוא דוקא אם המטרה היא כדי ליפות מראה השערות עצמן, ואז חל עליו שם בונה, אבל אם עיקר המטרה הוא רק כדי להקטין חלק מן השערות ולהטמינם, לא חל עליו שם בונה.

יא] גם להמתירין לסלסול שערות הפיאות בשבת, וסוברים דאין לדמותו לקליעת שער, מ"מ אסור לעשות הסלסול לפיאות, או לשערות בתולות, על ידי כלי, [הנקרא ראלער"ס, שהוא כלי שמגלגלים עליו שערות], [ועיין הטעם בפנים].

יב] אפילו אם השערות כבר מסולסלות היטב ומה שרוצה

להניח שם ראלער"ס זהו רק כדי שיתקיים כמו שהוא, ולא ישתנה ויתקלקל [כגון כשהולך לישון], מ"מ נכון להחמיר ולא לעשות כן בשבת.

יג] ולא רק להניח הכלי בתוך השערות בשבת אסור, אלא ה"ה אם הניחו שם לפני שבת אסור להסירו בשבת, דכמו בקליעת שערות אסור גם להתיר קליעתה בשבת משום סותר כמ"ש בשו"ע, ה"ה להסיר הכלי מן שערות שמסובב עליו דינו כן.

יד] ורק בכלי שעל ידו עושים הסלסול אסור, אבל מותר לתחוב סיכה [ב_אפי-פין] בשערות כדי להחזיק שם השערות ביחד, וכן מותר לקבץ ולהחזיק השערות על ידי חוט או טבעת, וכן מותר להסיר דברים הללו מן השערות בשבת.

טו] כתב הריב"ש כי אסור להעביר שמן טרוף במים על השערות כדי להדביק השערות זו בזו ולהשכיבן על הראש, דגם זה דומה לבנין. - וזה אסור אף אם השערות אינן קלועות כלל.

טז] ואיסור זה הוא לאו דוקא עם שמן אלא ה"ה כל דבר הדומה לו, כגון מי צוקר, מי לימון, או דיפעדי-דא [אף אם הוא נוזל ואין בו איסור של ממרח], וכן העי"ר ספרע"י, וכל כיוצא בו.

יז] ואסור בין בשערות ראש של בתולות, ובין בפיאות של אנשים. - ואף אם הפיאות כבר מסולסלים מערב שבת אסור ליתן עליו בשבת אחד מדברים הנ"ל.

יח] ודוקא להניח השמן בשבת אסור, אבל אם הניחו לפני שבת ועי"ז נעשות שערותיו קשים קצת, וממילא יכול לסלסלם יותר טוב בשבת, מותר, למ"ד לעיל דמותר לסלסל שערות בשבת.

יט] איסור זה, שאין להשתמש בשבת באיזה דבר שמדבק או מקשה קצת השערות, יש גם בשייטל.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא

[עומדים כעת בהלכות ברכת הפירות - סימן ר"ח סעיף ה']